سنگر کتاب

روزشمارهای جذاب و خواندنی

در کتابخانه تخصصی جنگ تحمیلی که به همت حوزه هنری و با مدیریت صمدزاده و با همکاری جمعی از کتابداران کاربلد اداره می‌شود، در همان بدو ورود، قفسه کتاب‌های مرجع، خودنمایی می‌کند. برخی از این کتاب‌ها چندجلدی است و بیشتر از بقیه به چشم می‌آید. از میان کتاب‌های چندجلدی، شش عنوان را که بیشتر جلب توجه می‌کردند انتخاب کردیم اما بی‌شک مهم‌ترین عنوان این کتاب‌ها، مجموعه روزشمار جنگ تحمیلی به همت مرکز اسناد و تحقیقات دفاع‌مقدس است که در این سال‌ها با قوت به کار خود ادامه داده. این روزشمارها که تا چند سال پیش با سرعتی آهسته منتشر می‌شد در این یکی دوساله شاهد انتشار تعداد قابل توجهی از عناوین جدید بوده است.

«روزشمار جنگ ایران و عراق» مرکز اسناد و تحقیقات دفاع‌مقدس

«رسانه و حماسه» اسناد دفاع‌مقدسی خبرگزاری جمهوری اسلامی

«روزشمار دفاع‌مقدس» فرماندهی انتظامی استان آذربایجان‌غربی

«جنگ ایران و عراق از نگاه مطبوعات جهان» بنیاد حفظ آثار

«جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل» مرکز اسناد دفاع‌مقدس

«تقویم تاریخ دفاع‌مقدس» ارتش جمهوری اسلامی و مرکز اسناد انقلاب اسلامی

از تانک ایرانی تا کمپرسی شخصی

۳۹ سال پیش، اولین عملیات بزرگ جنگ تحمیلی در منطقه شمال‌غرب با نام والفجر۴ انجام شد

میثم رشیدی مهرآبادی
دبیر گروه پایداری

عملیات والفجر۴ اولین عملیات بزرگ در شمال‌غرب کشور بود که در روزهای پایانی مهر ۶۲ در منطقه عمومی شیلر از دو محور بانه و مریوان آغاز شد و به‌نتایج قابل قبولی دست پیدا کرد. طبق درخواست قرارگاه عملیاتی، باتوجه به حساسیت منطقه، سپاه مریوان اقدام به تخلیه نزدیک به ۴۰ روستا از مردم کرد و مردم با اعتماد و حسن نیتی که نسبت به سپاه داشتند با کمترین امکانات ممکن فقط وسایل مورد نیازشان را برداشته و به علت نبودن مسکن مناسب در کپرها و چادرها سکونت کردند. متاسفانه از سوی استانداری نیز در عمل برای اسکان مردم هیچ اقدامی صورت نگرفت. با این وضعیت مردم با محرومیت‌ها ساختند و لب فرو بستند و در بعضی روستاها هدایایی نیز برای رزمندگان ایثارگر ارسال شد؛ از جمله در بخش ساوجی حدود ۳۹ گاو برای رزمندگان سر بریده و هر روز دو رأس گوسفند و هزار عدد نان برای نیروهای خودی به خط ارسال می‌شد. به این بهانه حال و هوای ۱۸ آبان ۱۳۶۲ را از منظر مسائل مختلف کشور در آن روزها زیر ذره‌بین بردیم.

تانک ایرانی پدر ما را درآورده است!

در زمینه رویدادهای صحنه نبرد، فرماندهان عملیات والفجر۴ با ابراز رضایت از دقت و کاردانی بالای خمپاره‌اندازها درباره تأثیر این سلاح در منطقه نیز اخباری را نقل می‌کردند که از جمله آن انفجار یک کامیون حامل حدود ۲۰ هزار مین براثر اصابت گلوله‌های خمپاره بود. واحد شنود نیز مکالمه‌ای از عراقی‌ها را کشف کرده بود که در آن، دو نفر از فرماندهان عراقی از وجود یک تانک ایرانی و شلیک این تانک به سمت عراقی‌ها در ارتفاع ۱۸۸۱ اظهار نارضایتی کرده و طبق گزارش شنود یکی از فرماندهان به طرف دیگر گفته بود که این تانک ایرانی پدر ما را درآورده است. علاوه براین، در منطقه دره میانه، ۱۳ نفر عراقی که با قرار قبلی خود را در یکی از شیارها پنهان کرده بودند، توانستند در یک فرصت مناسب به سمت رزمندگان ایرانی آمده و خود را تسلیم کنند.

بالاخره مصر به عراق کمک می‌کند یا نمی‌کند؟!

برخی اخبار و گزارش‌ها از روند روبه گسترش روابط مصر با عراق و مواضع مقامات مصری در قبال تحولات جنگ ایران و عراق حکایت دارد. طه یاسین رمضان، معاون نخست وزیر عراق در میانه راه خود در سفر به بلغارستان وارد قاهره پایتخت مصر شد و با پطروس غالی وزیر مشاور در امور خارجه مصر، پیرامون روابط دوجانبه گفت‌وگو کرد. در همین حال، وزیر خارجه مصر ضمن اذعان به کمک تسلیحاتی به عراق، تلاش این کشور برای تغییر موازنه راهبردی میان ایران و عراق در جنگ را رد کرد!

کمپرسی را به آتش کشیدند!

عناصر وابسته به گروه‌های مسلح غیرقانونی امروز (۱۸ آبان ۱۳۶۲) نیز در مناطق نقده، محور سنندج - کامیاران و شمال بانه دست به اقداماتی زدند. در همین حال و همزمان با افزایش فعالیت سازمان کومله و حزب دموکرات در جنوب محور سنندج - مریوان، نیروهای خودی نیز عملیات‌هایی را برای مقابله با فعالیت‌های عناصر ضدانقلاب در مناطق عمومی بانه و اشنویه اجرا کردند. امروز عناصر ضدانقلاب در ۷کیلومتری نقده به یک کمپرسی شخصی که از پیرانشهر عازم نقده شده بود، کمین زدند. در این حادثه دو غیرنظامی شهید شده و یک تن نیز زخمی شد. مهاجمان پس از اجرای کمین، کمپرسی را به آتش کشیده و منطقه را ترک کردند. در همین حال، در شرق محور سنندج - کامیاران، ۱۰ نفر از افراد حزب دموکرات که برای اخاذی از مردم وارد یک روستا شده بودند در حوالی روستای ترازوله به کمین نیروهای سپاه افتادند و چند نفر از آنان کشته یا زخمی شدند.

در شمال بانه هم حدود ۵۰ نفر از افراد وابسته به سازمان مارکسیستی- مائوئیستی کومله برای گرفتن مالیات از مردم وارد روستای صدبار شدند و با جمع‌کردن مردم در مسجد روستا قصد سخنرانی داشتند اما اهالی روستا با قطع سیم بلندگو و سردادن شعارهای اعتراض‌آمیز مانع اقدام آنها شدند. افراد کومله نیز ضمن گروگان‌گرفتن ۱۸ نفر از مردم، آنجا را ترک کردند.

بوی پیاز گندیده یا گاز بوتان

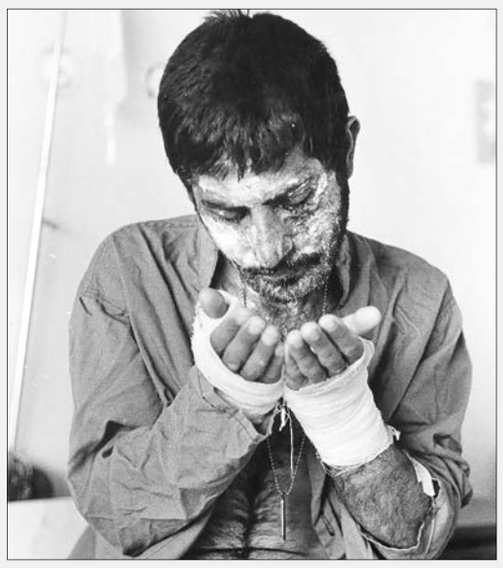

تعدادی از رزمندگان ایرانی که در یکی از مناطق عملیاتی والفجر ۴ براثر بمباران شیمیایی عراق مصدوم شده بودند، ۷۵ تا ۸۰ درصد بینایی خود را از دست دادند. این تعداد که در بیمارستان طرفه تهران بستری شده‌اند همچنین به کلی اشتهای خود را از دست داده‌اند. بنا به این گزارش، یک رزمنده مصدوم در تشریح حمله شیمیایی صورت‌گرفته در عمق ۴۰ کیلومتری خاک عراق گفت: چهار فروند هواپیمای عراقی در منطقه اقدام به بمباران کرده که بر اثر انفجار بمب‌ها، گازی بی‌رنگ که بوی پیاز گندیده یا گاز بوتان می‌داد در فضا منتشر شد که بوی آن تا شش ساعت پس از انفجار نیز به مشام می‌رسید. افرادی که در این فضا تنفس کردند دچار سوزش و قرمزی چشم‌ها شده و حالت تهوع شدیدی به آنان دست داد. رزمنده دیگری از قول پزشکان معالجش گفت که ۸۰ درصد بینایی خود را از دست داده و تنها رنگ‌های سیاه و سفید را از فاصله یک تا دو متری تشخیص می‌دهد.

محسن نوربخش و نوید روند مثبت اقتصاد

رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی اعلام کرد که با وجود شرایط جنگی مازاد تراز پرداخت‌های ایران در سال گذشته حدود ۶ میلیارد دلار بوده است. محسن نوربخش ضمن اشاره به موضوع تحمیل جنگ و آثار آن بر اقتصاد کشور گفت: «این جنگ که از چهار سال پیش آغاز شده در همه ابعاد و زمینه‌ها جنگی نابرابر بوده است. براساس آمار منتشره از جانب منابع رسمی بین‌المللی و صندوق بین‌المللی پول، عراق در آغاز حمله به ایران از ۳۰ میلیارد دلار ذخیره ارزی برخوردار بود و کمک‌های سالانه‌ای که از طریق حکومت‌های شیخ‌نشین خلیج فارس به این رژیم می‌شود بالغ بر ۱۸ تا ۲۰ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود. همچنین این کشور در آغاز جنگ از مازاد درآمدی معادل ۶۰ درصد بودجه برخوردار بود. رئیس کل بانک مرکزی سپس به مقایسه وضعیت فعلی اقتصاد ایران و عراق پرداخته و افزود: ذخایر ارزی رژیم عراق در حال حاضر در حدود دو میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار است و میزان بدهی این کشور بیش از ۶۰ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود و از دو سال پیش، هر سال با کسری بودجه‌ای معادل ۶۰ درصد درآمدهایش روبه‌رو بوده و این در حالی است که میزان بدهی‌های ایران به کشورهای خارجی که پیش از انقلاب اسلامی بالغ بر ۱۵ میلیارد دلار بود، هم اکنون به کمتر از ۵۰۰ میلیون دلار کاهش یافته و از نظر ذخایر ارزی ما موفق شدیم در سال گذشته تراز پرداخت‌های مثبت داشته باشیم و به مازاد تراز پرداخت بالغ بر ۶ میلیارد دلار دست یافتیم و این نشانه‌ای از روند مثبت اقتصاد ما است.»

خواب خودمختاری کردستان

عبدالرحمن قاسملو، دبیر کل حزب دموکرات کردستان ایران در پاریس تأیید کرد که «شورای ملی مقاومت مخالفان در تبعید ایران» موارد یک پروژه خودمختاری برای کردستان ایران را به تصویب رسانده است. به گفته قاسملو، این طرح می‌بایستی در چند روز آینده توسط مسعود رجوی رهبر مجاهدین خلق (منافقین) و رئیس شورای ملی مقاومت در پاریس اعلام شود. قاسملو در یک نشست مطبوعاتی گفته بود: چهار نکته این طرح توسط حزب دموکراتیک کردستان ایران مهم تلقی شده است: ۱. تحدید خاک کردستان (محدوده جغرافیایی کردستان) ۲. شناسایی حق قضاوت مقامات این سرزمین خودمختار ۳. کنترل نیروهای امنیتی در داخل منطقه خودمختار توسط مقامات محلی ۴. شناسایی زبان کردی به عنوان زبان رسمی منطقه خودمختار. امروز (۱۸ آبان ۱۳۶۲) مسعود رجوی در پاریس اعلام کرد که تمامی گروه‌های وابسته به شورای ملی مقاومت (که وی ریاست آن را بر عهده دارد) طرح خودمختاری کردستان ایران را تصویب کرده‌اند. دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری در مقاله‌ای تحلیلی، طرح خودمختاری در این برهه زمانی را به نوعی پوشش تبلیغاتی برای گریز از شکستی دانست که نیروهای خودی در منطقه عمومی آلان و منطقه شیلر در عملیات والفجر ۴ به آنها تحمیل کرده‌اند.

وحدت بعثی‌ها و جلالی‌ها علیه ایران

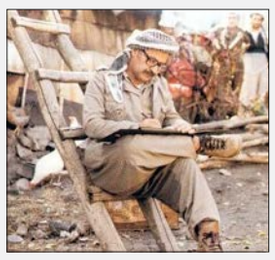

ستاد مشترک جنگ‌های نامنظم قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) از هماهنگی گروه‌های ضدانقلاب ایرانی با نظامیان عراقی، کردهای مسلح تحت حمایت عراق و اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی‌ها) از یک سو و هماهنگی نیروهای جلال طالبانی با ارتش عراق از سوی دیگر به منظور مقابله با نیروهای ایرانی در منطقه چوارتا (غرب ارتفاعات کانی‌مانگا و منطقه عملیاتی والفجر۴) خبرداد. این گزارش حاکی است: امروز نمایندگان گروه‌های حزب دموکرات ایران، جلالی‌ها (طالبانی‌ها) و بعثی‌ها و نماینده و سرپرست جاش‌های عراقی جلسه‌ای در اطراف برزنجه تشکیل داده تا با وحدت و همکاری یکدیگر علیه جمهوری اسلامی بجنگند.

خون‌نگار

روابط ایران و فرانسه

زینب گل‌محمدی
پژوهشگر دفاع‌مقدس

در آبان ۱۳۶۲ ایران در پی تجهیز عراق به هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد با تهدیدی بی‌سابقه علیه صادرات نفت خود روبه‌رو بود و از سوی دیگر با اقدام احتمالی به انسداد تنگه هرمز در صورت عملی‌شدن تهدید عراق، می‌بایست با شرایط پیش‌بینی‌ناپذیری در منطقه خلیج فارس مواجه می‌شد. در واقع فرانسه با تحویل هواپیماهای سوپر اتاندارد به عراق عامل قرار گرفتن ایران در چنین وضعیتی شناخته می‌شد.

بر این اساس، روابط سیاسی ایران و فرانسه در این مقطع زمانی با وخامت بی‌سابقه‌ای روبه‌رو شد. مقامات ایران، فرانسه را مهم‌ترین حامی عراق در میان کشورهای غربی می‌خواندند که با اصرار به تحویل جنگنده‌های سوپراتاندارد آشکارا در کنار عراق قرار گرفته و زمینه دخالت ابرقدرت‌ها را در خلیج فارس فراهم آورده است.

حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی روز سوم آبان ۱۳۶۲در سخنانی تأکید کرد: «تحقیقا فرانسه حامی عراق است و این مطلب را هم اعلام کرده است.» آیت‌ا... خامنه‌ای رئیس جمهور نیز ششم آبان با اشاره به قطعنامه پیشنهادی فرانسه در سازمان ملل اظهار کرد: «فرانسه می‌خواهد از عراق حمایت کند. رژیم عراق بماند تا فرانسه بتواند طلب‌هایی که از عراق دارد را بگیرد تا بازپرداخت دیونش در عراق به خطر نیفتد.»

موضوع دیگری که در این دوره به طور مستقیم و غیرمستقیم به افزایش تنش در روابط ایران و فرانسه دامن می‌زد، اوضاع بحرانی لبنان در پی انفجار مراکز استقرار نیروهای آمریکایی و فرانسوی در بیروت بود. رسانه‌های غربی صرف نظر از مشارکت فرانسه در نیروهای چندملیتی حافظ صلح در لبنان، تصمیم این کشور به تحویل پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد به عراق را دلیل دیگری برای حمله همزمان به نظامیان آمریکا و فرانسه در بیروت عنوان می‌کردند؛ حادثه‌ای که به نظر می‌رسید براساس این نگرش طراحی شده باشد، توقف یک خودروی بمبگذاری‌شده متعلق به ارتش فرانسه در نزدیکی سفارت ایران در بیروت در ساعات اولیه بامداد روز شانزدهم آبان ۱۳۶۲ بود که پیش از وقوع انفجار کشف و خنثی شد. در پی این واقعه کاردار سفارت فرانسه در تهران به وزارت خارجه ایران احضار و یادداشت اعتراضی به وی تسلیم شد. یک روز بعد، رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی ضمن محکوم‌کردن اقدام فرانسه، خواستار طرح موضوع در مجامع بین‌المللی شد.

همچنین در ۲۶ آبان، هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه یک روز پس از حمله هوایی رژیم صهیونیستی به منطقه بعلبک لبنان، منطقه مذکور را هدف قرار دادند. چند روز بعد، رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی ضمن محکوم کردن حملات هواپیماهای اسرائیلی و فرانسوی از شهادت ۱۴ نفر از نیروهای پاسدار در جریان این حملات خبر داد.

سرانجام در ادامه روند پرتنش چندماهه‌ای که از تابستان ۱۳۶۲ و در پی تصمیم فرانسه به واگذاری پنج هواپیمای سوپراتاندارد به عراق در مناسبات سیاسی ایران و فرانسه آغاز شد، در تاریخ ۱۹ آبان یک مقام سفارت فرانسه در تهران اعلام کرد ایران در پاسخ به تحویل هواپیماهای مذکور به عراق دست به اقداماتی علیه منافع اقتصادی فرانسه زده‌است. تصمیم ایران به تعطیلی دفتر بازرگانی سفارت فرانسه و مؤسسه تحقیقات باستان‌شناسی این کشور در ایران درست هشت روز پس از تأیید رسمی واگذاری این هواپیماها توسط وزیر خارجه فرانسه صورت گرفت.

حل سودوکو ۴۲۴۲

۸	۴	۶	۱	۷	۳	۲	۹	۵
۳	۹	۲	۸	۶	۵	۷	۱	۴
۷	۵	۱	۲	۴	۹	۳	۸	۶
۶	۳	۸	۵	۹	۴	۱	۷	۲
۵	۲	۴	۳	۱	۷	۹	۶	۸
۱	۷	۹	۶	۲	۸	۴	۵	۳
۴	۶	۳	۷	۸	۱	۵	۲	۹
۲	۱	۵	۹	۳	۶	۸	۴	۷
۹	۸	۷	۴	۵	۲	۶	۳	۱

۸	۵	۹	۴	۲	۱	۶	۳	۷
۱	۶	۲	۷	۳	۵	۴	۸	۹
۳	۷	۴	۶	۹	۸	۲	۱	۵
۴	۹	۸	۵	۱	۶	۷	۲	۳
۲	۳	۵	۹	۸	۷	۱	۴	۶
۷	۱	۶	۳	۴	۲	۹	۵	۸
۶	۸	۳	۲	۷	۴	۵	۹	۱
۵	۲	۱	۸	۶	۹	۳	۷	۴
۹	۴	۷	۱	۵	۳	۸	۶	۲

			۹	۷	۸	۶	۲	۵
			۲	۶	۴	۱	۳	۸
			۱	۵	۳	۴	۹	۷
۳	۲	۴	۱	۸	۵	۷	۹	۶
۷	۶	۱	۹	۲	۳	۴	۸	۵
۸	۵	۹	۷	۴	۶	۳	۱	۲
۱	۸	۳	۴	۶	۹	۲	۵	۷
۲	۴	۵	۳	۱	۷	۸	۶	۹
۶	۹	۷	۸	۵	۲	۱	۴	۳

۳	۱	۴	۸	۵	۲	۱	۴	۹
۲	۷	۶	۱	۳	۹	۵	۶	۴
۵	۸	۹	۴	۷	۶	۲	۸	۳
۷	۸	۱	۳	۹	۶	۴	۲	۵
۶	۲	۴	۷	۵	۱	۹	۳	۸
۳	۹	۵	۸	۲	۴	۶	۱	۷
۹	۱	۸	۴	۷	۵	۲	۶	۳
۲	۴	۳	۶	۱	۸	۷	۵	۹
۵	۶	۷	۹	۳	۲	۱	۸	۴

سودوکو ۴۲۴۳

برای حل جدول اعداد باید در هر مربع کوچک‌تر ۳ در ۳ هیچ عدد تکراری وجود نداشته باشد.
همچنین هیچ عددی در یك سطر یاستون مربع بزرگ ۹ در ۹ تکرار نشده باشد.

			۷				۶	
		۱		۶		۷		۹
	۸				۹		۲	
۳						۶		
	۱						۸	
		۹						۴
	۵		۴				۷	
۲		۸		۱		۴		
	۶				۸			

						۹		
							۲	
								۱
	۹				۴			
۴		۸		۱		۶		
	۱		۶				۴	
		۲						۱
	۳						۷	
۶						۵		
	۵				۶		۳	
		۷		۵		۹		۴
			۴				۶	

	۴				۵			
۸		۶		۹		۷		
	۹		۱				۲	
		۸						۳
	۳						۷	
۲						۵		
	۱				۷		۶	
		۷		۸		۴		۵
			۵				۱	

۸								
	۳							
		۱						
			۵				۴	
	۹				۶		۳	
۱		۶		۹		۷		
	۷				۱			

۸						۵		
	۳						۸	
		۴						۶
	۹		۳				۶	
۱		۶		۹		۷		
	۷				۱			